

O dopuszczalności przerywania ciąży i protestach po wyroku Trybunału Konstytucyjnego

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Trybunał Konstytucyjny 22 października orzekł, że art. 4a ust. 1 pkt 2 ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, zezwalający na aborcję w sytuacji, gdy istnieje „duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu”, jest niezgodny z ustawą zasadniczą, zawierającą prawne gwarancje ochrony życia. Za sprawą wyroku Trybunału Konstytucyjnego kwestia prawnej regulacji przerywania ciąży powróciła do głównego nurtu debaty publicznej, wywołując masowe protesty na ulicach. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie został dotychczas opublikowany, co oznacza, że jak na razie stan prawny pozostał bez zmian. W związku z kryzysem, jaki ten wyrok wywołał, prezydent Andrzej Duda zaproponował nowelizację ustawy poprzez dodanie – w miejsce zakwestionowanego – przepisu umożliwiającego aborcję w sytuacji, gdy „badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na wysokie prawdopodobieństwo, że dziecko urodzi się martwe albo obciążone nieuleczalną chorobą lub wadą, prowadzącą niechybnie i bezpośrednio do śmierci dziecka, bez względu na zastosowane działania terapeutyczne”.

W związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego po raz kolejny (po czterech latach od ostatniego badania poświęconego tej kwestii) sprawdziliśmy opinie Polaków o warunkach prawnej dopuszczalności przerywania ciąży¹. W tym celu nie tylko powtórzyliśmy dotychczas zadawane pytania, ale także dodaliśmy nowe, dotyczące innych kryteriów umożliwiających przerwanie ciąży, które pojawiają się w debacie publicznej, jak wspomniana propozycja prezydencka czy zdiagnozowanie zespołu Downa.

KIEDY MOŻNA PRZERWAĆ CIĄŻĘ?

Zgodnie z opinią większości badanych prawo powinno dopuszczać przerwanie ciąży w sytuacji, gdy zagrożone jest życie matki (akceptuje to 86% ankietowanych wobec 8% będących przeciwnego zdania) lub jej zdrowie (79% wobec 13%), gdy ciąża jest wynikiem gwałtu lub kazirodztwa

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (366) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

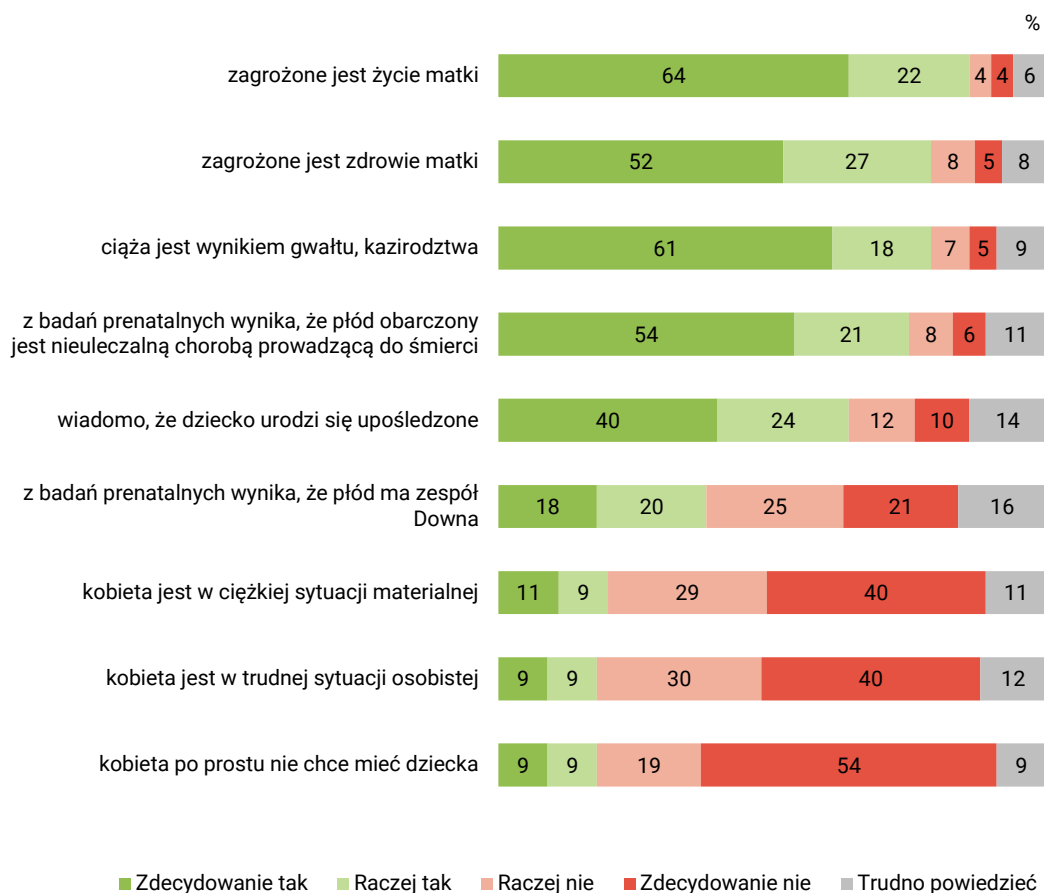
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 5 do 15 listopada 2020 roku na próbie liczącej 1052 osoby (w tym: 43,0% metodą CAPI, 42,4% – CATI i 14,6% – CAWI).

(79% wobec 12%), a także, gdy badania prenatalne wskazują, że płód jest obciążony nieuleczalną chorobą prowadzącą do śmierci (75% wobec 14%) oraz – tu deklaracje są mniej jednorodne – gdy wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone (64% wobec 22%). Podzielone są zdania dotyczące możliwości przerwania ciąży w przypadku stwierdzenia u płodu trisomii 21, czyli zespołu Downa. Przeważają badani uważający, że aborcja w takich okolicznościach nie powinna być dozwolona (46% wobec 38% ją dopuszczających). Można więc ogólnie powiedzieć, że obowiązująca ustawa regulująca kwestię aborcji, określana często mianem kompromisu aborcyjnego, jest silnie umocowana w świadomości społecznej, a jedynym kontrowersyjnym w świetle deklaracji badanych kryterium, które obecnie umożliwia legalną aborcję, jest zespół Downa. Zdaniem większości, przerywanie ciąży nie powinno być dozwolone, gdy kobieta jest w ciężkiej sytuacji materialnej (uważa tak 69%, a 20% jest przeciwnego zdania) lub w trudnej sytuacji osobistej (70% wobec 18%) oraz gdy po prostu nie chce mieć dziecka (73% wobec 18%). Uwzględniając to, jak respondenci odnieśli się do wszystkich wymienionych okoliczności przerywania ciąży, można powiedzieć, że 14% Polaków jest za pełną liberalizacją prawa w tej dziedzinie, a 3% za całkowitym zakazem aborcji.

CBOS

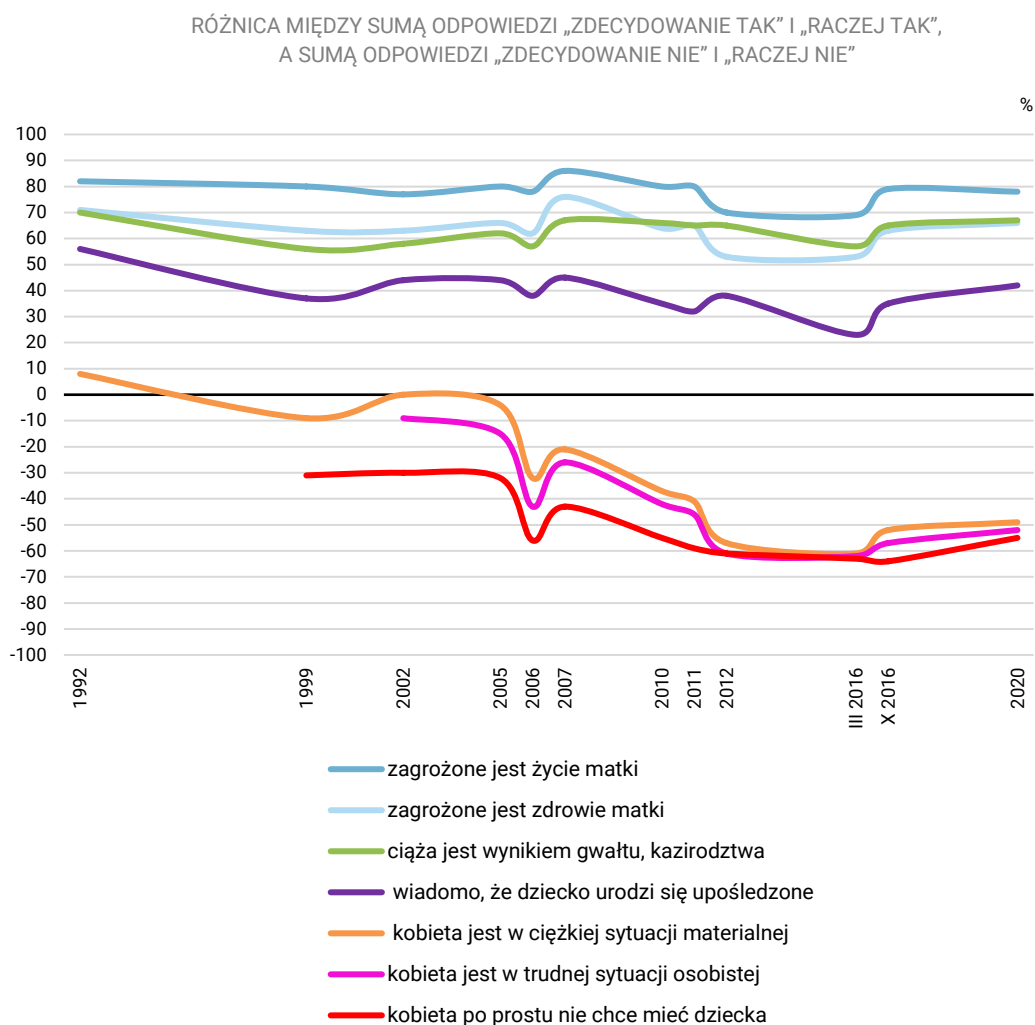
RYS. 1. Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy:

Opinie dotyczące dopuszczalności przerywania ciąży ze względu na poszczególne okoliczności, zwłaszcza w zakresie kryteriów regulowanych ustawą, charakteryzują się dużą stabilnością. Od poprzedniego pomiaru sprzed czterech lat w niewielkim stopniu wzrósł odsetek akceptujących legalną aborcję, gdy wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone (o 4 punkty procentowe) oraz gdy kobieta po prostu nie chce go urodzić (również o 4 punkty), a zarazem ubyło respondentów uważających, że w takich sytuacjach nie powinna ona być dozwolona (odpowiednio o 3 punkty i o 5 punktów). Ponadto zmniejszył się sprzeciw wobec legalizacji aborcji ze względu na trudną sytuację osobistą i materialną matki (odpowiednio o 4 i o 3 punkty).

CBOS

RYS. 2. Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 1

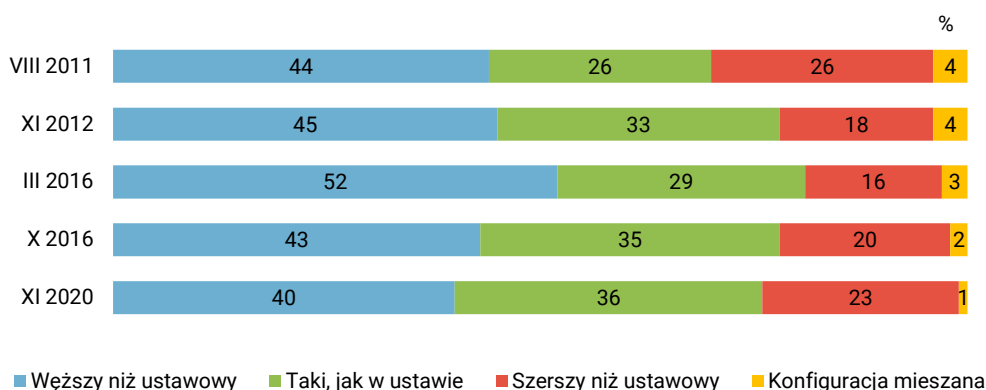
Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy:	Odpowiedzi respondentów według terminów badań*																							
	III 1992		VI 1999		X 2002		I 2005		XI 2006		IX 2007		VI 2010		VIII 2011		XI 2012		III 2016		X 2016		XI 2020	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
w procentach																								
– zagrożone jest życie matki	88	6	86	6	85	8	88	8	86	8	91	5	87	7	87	7	81	11	80	11	86	7	86	8
– zagrożone jest zdrowie matki	82	11	77	14	77	14	80	14	77	15	85	9	78	14	79	14	71	18	71	18	77	14	79	13
– ciąża jest wynikiem gwałtu, kazirodztwa	80	10	72	16	73	15	77	15	73	16	79	12	78	12	78	13	78	13	73	16	79	14	79	12
– wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone	71	15	61	24	65	21	66	22	62	24	66	21	60	25	59	27	61	23	53	30	60	25	64	22
– kobieta jest w ciężkiej sytuacji materialnej	47	39	38	47	44	44	42	46	27	59	34	55	26	63	24	65	16	73	14	75	20	72	20	69
– kobieta jest w trudnej sytuacji osobistej	-	-	-	-	38	47	36	51	21	64	30	56	23	65	21	67	13	74	13	75	17	74	18	70
– kobieta po prostu nie chce mieć dziecka	-	-	27	58	28	58	28	60	16	72	23	66	18	73	16	75	14	75	13	76	14	78	18	73

* Zsumowano odpowiedzi twierdzące („zdecydowanie tak” i „raczej tak”) oraz przeczące („raczej nie” i „zdecydowanie nie”). Pominęto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Na podstawie odpowiedzi badanych na siedem pytań (które zadawaliśmy przez ostatnie trzy dekady) dotyczących dopuszczalności aborcji w takich okolicznościach, jak zagrożenie życia i zdrowia matki, upośledzenie płodu, sytuacja, gdy ciąża jest wynikiem gwałtu lub kazirodztwa, gdy kobieta jest w ciężkiej sytuacji materialnej lub osobistej oraz gdy po prostu nie chce mieć dziecka, podzieliliśmy respondentów na cztery grupy: 1) dopuszczających aborcję w węższym zakresie, niż obecnie zezwala na to prawo (40%); 2) dopuszczających przerwanie ciąży, jeżeli zachodzą okoliczności ustawowe (36%); 3) dopuszczających aborcję w szerszym zakresie niż ustawowy (23%) oraz 4) udzielających odpowiedzi mieszanych (1%). W porównaniu do wcześniejszych pomiarów z bieżącej dekady umocniło się poparcie dla kompromisu aborcyjnego, a także – w stosunku do wyników z lat 2012–2016 – zwiększył się nieco odsetek opowiadających się za liberalizacją prawa. Jednocześnie najmniejszy w tym dziesięcioleciu jest odsetek badanych, którzy sytuowaliby się wśród zwolenników zaostrzenia obowiązujących przepisów.

CBOS

RYS. 3. Zakres okoliczności, w jakich kobieta powinna mieć prawo do przerwania ciąży

Na większą liczbę kryteriów umożliwiających aborcję niż w ustawie wyraźnie częściej niż przeciętnie zgadzają się badani popierający Lewicę, a także – choć rzadziej – Polskę 2050, deklarujący lewicową orientację polityczną oraz nieuczestniczący w praktykach religijnych. Wyróżniają się pod tym względem także kobiety, najmłodsi respondenci i mieszkańcy największych aglomeracji. Do grupy dopuszczających węższy zakres okoliczności niż obecnie obowiązujące prawo zauważalnie częściej niż inni zaliczają się potencjalni wyborcy Zjednoczonej Prawicy oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość, respondenci zaangażowani w praktyki religijne, zwłaszcza uczestniczący w nich kilka razy w tygodniu, osoby o poglądach prawicowych, a poza tym najstarsi ankietowani (65+), osoby najslabiej wykształcone i mieszkańcy wsi. Obecny kompromis aborcyjny ma relatywnie najwięcej zwolenników w elektoracie Koalicji Obywatelskiej, wśród osób o centrowej orientacji politycznej oraz mniej zaangażowanych w praktyki religijne.

TABELA 2

		Zakres okoliczności, w jakich kobieta powinna mieć prawo do przerwania ciąży			
		Węższy niż ustawowy	Taki, jak w ustawie	Szerszy niż ustawowy	Konfiguracja mieszana
		%	%	%	%
Ogółem		40	36	23	1
Płeć	Mężczyźni	43	40	16	1
	Kobiety	38	32	29	1
Wiek	18–24 lata	37	26	36	1
	25–34	34	39	27	1
	35–44	31	42	26	1
	45–54	34	41	22	3
	55–64	43	38	17	1
	65 lat i więcej	56	25	19	1
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	33	19	1
	Miasto do 19 999	40	38	22	
	20 000 – 99 999	35	39	24	3
	100 000 – 499 999	37	37	24	2
	500 000 i więcej mieszk.	28	35	37	
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	56	30	14	1
	Zasadnicze zawodowe	45	36	18	1
	Średnie	34	37	27	2
	Wyższe	34	37	28	1
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	84	9	7	
	Raz w tygodniu	64	25	11	1
	1–2 razy w miesiącu	30	48	21	1
	Kilka razy w roku	23	47	29	2
	W ogóle nie uczestniczy	20	40	39	2
Poglądy polityczne	Lewica	17	35	47	1
	Centrum	33	47	19	2
	Prawica	64	24	11	1
	Trudno powiedzieć	41	39	17	2
Preferencje partyjne	PiS (wraz z SP i P)	72	21	7	1
	KO	15	50	34	1
	Lewica	11	22	67	0
	Konfederacja WiN	57	27	16	0
	Polska 2050 Szymona Hołowni	15	41	42	2

Analizując zależności demograficzne i uwzględniając jednocześnie płeć i wiek respondentów, można stwierdzić, że najbardziej liberalne podejście do prawa aborcyjnego cechuje kobiety poniżej 35 roku życia, zwłaszcza mające od 18 do 24 lat. Pod tym względem wyróżniają się także najmłodsi mężczyźni (choć w mniejszym stopniu niż kobiety). Aborcyjny kompromis ma najwięcej zwolenników wśród osób (płci obojga) mających od 35 do 44 lat oraz wśród mężczyzn w wieku 45–54 lata. Za zaostrzeniem ustawy najczęściej opowiedzieliby się – niezależnie od płci – najstarsi respondenci (65+). Wśród osób poniżej 45 roku życia, a szczególnie wśród najmłodszych badanych, ograniczenie liczby legalnych kryteriów dopuszczalności aborcji spotyka się z mniejszą aprobatą kobiet niż mężczyzn.

TABELA 3

Wiek	Zakres okoliczności, w jakich kobieta powinna mieć prawo do przerwania ciąży							
	węższy niż ustawowy		taki, jak w ustawie		szerszy niż ustawowy		konfiguracja mieszana	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
	w procentach							
18–24 lata*	44	27	26	24	30	45	0	3
25–34	40	27	43	36	16	38	1	0
35–44	36	28	47	39	17	32	0	1
45–54	32	34	47	36	17	27	3	3
55–64	46	40	43	34	11	23	0	3
65+	56	56	30	21	14	21	0	1
Ogółem	43	38	40	32	16	29	1	1

* Uwaga, niewielka liczebność w próbie mężczyzn i kobiet w tym wieku

Jak zróżnicowane w poszczególnych grupach są odpowiedzi dotyczące dwóch typów okoliczności prawnych umożliwiających aborcję, które w obecnej ustawie mieszczą się w ogólnie sformułowanych przesłankach embriopatologicznych – czyli wad letalnych płodu i zespołu Downa? Na początku warto zaznaczyć, że wśród osób, które uważają, że upośledzenie płodu nie powinno stanowić legalnego kryterium umożliwiającego przerwanie ciąży, ponad połowa nie zgadza się także na propozycję prezydencką mówiącą o nieuleczalnej chorobie płodu prowadzącej do śmierci, a akceptuje ją ponad jedna trzecia. W grupie badanych, którzy akceptują legalną aborcję w przypadku, gdy wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone, większość wprawdzie dopuszcza również przerywanie ciąży w przypadku trisomii 21, niemniej ponad jedna czwarta z nich uważa, że aborcja nie powinna być przy takiej diagnozie dozwolona.

TABELA 4

Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone?	Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy z badań prenatalnych wynika, że płód obciążony jest nieuleczalną chorobą prowadzącą do śmierci?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	95	2	3
Nie	35	52	14
Trudno powiedzieć	46	7	47

TABELA 5

Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone?	Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy z badań prenatalnych wynika, że płód ma zespół Downa?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	58	29	13
Nie	1	93	6
Trudno powiedzieć	5	49	46

Opinie o dopuszczalności aborcji w dwóch wyżej omawianych sytuacjach są silnie zdeterminowane przez światopoglądowe cechy badanych. Zarówno w przypadku nieuleczalnej choroby prowadzącej do śmierci, jak i w przypadku zespołu Downa możliwość przerwania ciąży znacznie częściej niż inni dopuszczają badani niepraktykujący religijnie lub praktykujący sporadycznie, mający lewicowe poglądy oraz popierający Lewicę, a także Koalicję Obywatelską i Polskę 2050 Szymona Hołowni. O tym, że aborcja nie powinna być dozwolona w przypadku choroby letalnej płodu mówi większość badanych uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w roku, a także znaczna część osób o orientacji prawicowej i zwolenników Prawa i Sprawiedliwości, a w przypadku zespołu Downa – wyraźna większość respondentów uczestniczących w praktykach religijnych przynajmniej raz w tygodniu (a szczególnie kilka razy tygodniowo), identyfikujących się z prawicą i zamierzających obecnie głosować na ugrupowanie rządzące lub Konfederację.

TABELA 6

		Czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy z badań prenatalnych wynika, że płód:			
		obciążony jest nieuleczalną chorobą prowadzącą do śmierci		ma zespół Downa	
		Tak	Nie	Tak	Nie
		w procentach			
Ogółem		75	14	38	46
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	62	15	73
	Raz w tygodniu	61	21	18	65
	1–2 razy w miesiącu	83	10	34	50
	Kilka razy w roku	87	5	48	36
	W ogóle nie uczestniczy	91	3	63	22
Poglądy polityczne	Lewica	92	3	59	29
	Centrum	86	5	41	43
	Prawica	53	31	20	64
	Trudno powiedzieć	74	9	37	42
Preferencje partyjne	PiS (wraz z SP i P)	42	38	13	70
	KO	94	2	55	33
	Lewica	93	0	67	20
	Konfederacja WiN	74	13	31	60
	Polska 2050 Szymona Hołowni	94	2	57	31

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Opowiadający się za prawem do przerwania ciąży w przypadku wykrycia w badaniu prenatalnym trisomii 21 przeważają wśród ankietowanych mających mniej niż 35 lat (szczególnie w grupie kobiet w tym wieku), a także wśród mężczyzn mających od 45 do 54 lat. Wśród pozostałych, tak jak wśród ogółu badanych, więcej jest respondentów przekonanych, że nie powinno być to dozwolone.

TABELA 7

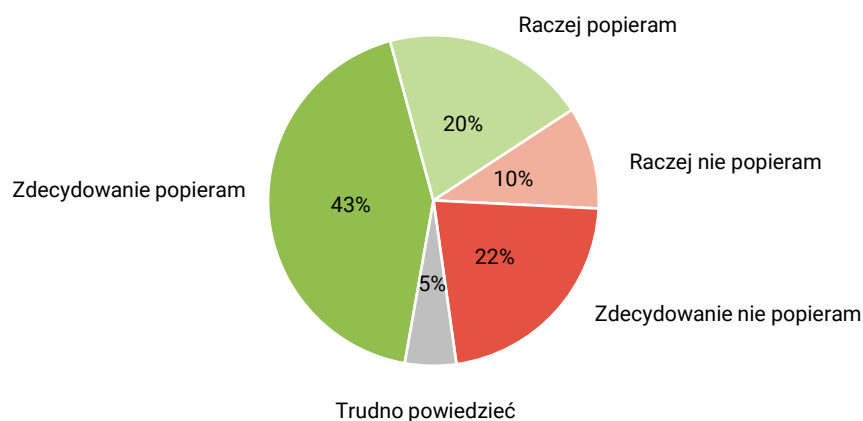
Wiek	Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy z badań prenatalnych wynika, że płód ma zespół Downa?					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
	w procentach					
18–24 lata*	53	55	40	36	7	9
25–34	45	56	40	40	14	4
35–44	37	42	44	51	19	7
45–54	39	33	29	55	32	12
55–64	32	30	48	53	20	17
65+	27	26	46	53	27	21
Ogółem	37	38	42	50	20	12

* Uwaga, niewielka liczebność w próbie mężczyzn i kobiet w tym wieku

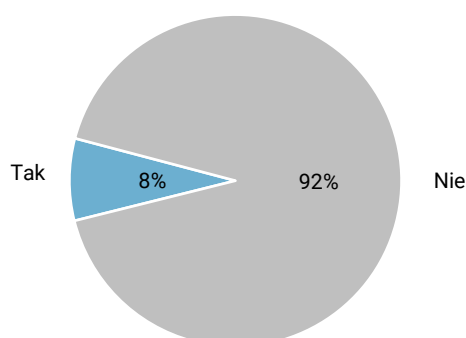
PROTESTY PO WYROKU TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO – UDZIAŁ I POPARCIE

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego wywołał falę protestów społecznych. Znaczną ich skalę potwierdzają wyniki badań CBOS. W naszym sondażu udział w protestach zadeklarowało 8% ankietowanych. Oznacza to, że w pierwszych tygodniach od ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego w całym kraju protestowało ogółem około dwóch i pół miliona dorosłych Polaków. Trzeba mieć przy tym na względzie, że badanie realizowane było na próbie dorosłych Polaków, podczas gdy w protestach uczestniczyły także osoby niepełnoletnie.

RYS. 4. Czy popiera Pan(i), czy też nie protesty społeczne po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją dopuszczalności aborcji w przypadku ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu lub nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu?

Czy Pan(i) osobiście uczestniczył(a) w tych protestach?

Dla porównania: skala deklarowanego udziału w tzw. „czarnych protestach”, które miały miejsce w październiku 2016 roku po decyzji Sejmu poprzedniej kadencji o przekazaniu do prac w komisjach projektu ustawy zaostrzającej przepisy dotyczące warunków dopuszczalności aborcji, autorstwa Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris, była wyraźnie mniejsza. Udział w nich deklarowało 3% dorosłych Polaków.

Spośród cech społeczno-demograficznych kluczowe znaczenie dla udziału w ostatnich protestach ma wiek i płeć. Z analiz wynika, że na ulice wyszli przede wszystkim ludzie młodzi: więcej niż co czwarta osoba w wieku 18–24 lata (28%) i 15% spośród mających od 25 do 34 lat. Prawie dwa razy częściej udział w protestach deklarują kobiety (11%) niż mężczyźni (6%). Uwzględnienie jednocześnie wieku i płci pokazuje to, co widzieliśmy na ulicach: protestowały przede wszystkim młode kobiety. Udział w manifestacjach deklaruje ponad dwie piąte kobiet w wieku od 18 do 24 lat (41%). Wśród mających od 25 do 34 lat protestowała więcej niż jedna piąta (21%). Także wśród młodych mężczyzn, do 24 roku życia odsetek protestujących był wyższy (18%) niż przeciętnie, choć wyraźnie mniejszy niż w grupie kobiet w tym samym wieku.

TABELA 8

Wiek	Odsetek deklarujących udział w protestach po wyroku Trybunału Konstytucyjnego	
	kobiety	mężczyźni
18–24 lata*	41	18
25–34	21	9
35–44	11	6
45–54	11	3
55–64	3	2
65 lat i więcej	1	1
Ogółem	11	6

* Uwaga: niewielka liczebność w próbie mężczyzn i kobiet w tym wieku

Pozostałe cechy społeczno-demograficzne miały zdecydowanie mniejsze znaczenie niż wiek i płeć. Ogólnie rzecz biorąc, częściej protestowali mieszkańcy miast, szczególnie największych, niż wsi. Najliczniej wyszli na ulicę mieszkańcy makroregionu centralnego, a więc województw łódzkiego i świętokrzyskiego. Ponadto w protestach częściej uczestniczyły osoby z wykształceniem średnim lub wyższym niż mający wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, a także częściej respondenci względnie dobrze sytuowani niż mniej zamożni.

TABELA 9

		Odsetek deklarujących udział w protestach po wyroku Trybunału Konstytucyjnego	Odsetek deklarujących poparcie dla protestów po wyroku Trybunału Konstytucyjnego
OGÓŁEM		8	63
Płeć	Kobieta	11	60
	Mężczyzna	6	65
Wiek	18–24 lata	28	74
	25–34	15	70
	35–44	9	72
	45–54	8	65
	55–64	2	58
	65 i więcej	1	49
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	55
	Miasto do 19 999	8	70
	20 000 – 99 999	11	70
	100 000 – 499 999	10	64
	500 000 i więcej mieszkańców	16	66
Makroregion	Centralny	14	72
	Południowy	6	60
	Wschodni	6	44
	Północno-zachodni	10	71
	Południowo-zachodni	9	61
	Północy	10	66
Wykształcenie	Województwo Mazowieckie	7	61
	Podstawowe /gimnazjalne	4	46
	Zasadnicze zawodowe	3	60
	Średnie	12	68
	Wyższe	12	70
Dochody na jedną osobę w gosp. domowym	Do 999 zł	7	59
	Od 1000 zł do 1499 zł	5	58
	Od 1500 zł do 1999 zł	3	66
	Od 2000 zł do 2999 zł	12	62
	3000 zł i więcej	15	74
Zainteresowanie polityką	Bardzo duże	14	55
	Duże	14	66
	Średnie	8	66
	Nikłe, niewielkie	5	56
	Żadne	1	49
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	0	25
	Raz w tygodniu	1	44
	1–2 razy w miesiącu	12	75
	Kilka razy w roku	9	74
	W ogóle nie uczestniczy	21	83
Poglądy polityczne	Lewica	23	87
	Centrum	5	74
	Prawica	3	37
	Trudno powiedzieć	4	62

TABELA 9 cd.

		Odsetek deklarujących udział w protestach po wyroku Trybunału Konstytucyjnego	Odsetek deklarujących poparcie dla protestów po wyroku Trybunału Konstytucyjnego
OGÓŁEM		8	63
Preferencje partyjne	PiS (wraz z SP i P)	1	25
	KO	17	93
	Lewica	36	98
	Konfederacja WiN	2	55
	Polska 2050 Szymona Hołowni	16	87
	Niezdecydowani, na kogo głosować	10	64
	Niegłosujący	4	61
Stosunek do rządu	Zwolennicy	1	30
	Przeciwnicy	16	85
	Obojętnie	4	62
	Trudno powiedzieć	3	55

Udział w protestach jest silnie zdeterminowany przez orientację polityczną i światopoglądową oraz przez stosunek do rządu. W protestach uczestniczyła niemal co czwarta osoba deklarująca lewicowe poglądy polityczne (23%), wielokrotnie rzadziej na ulice wychodzili badani identyfikujący się z prawicą (3%) lub politycznym centrum (5%). Istotnym komponentem orientacji światopoglądowej i ideowej jest religijność. Protestowały w głównej mierze osoby niebiorące udziału w praktykach religijnych (21%), rzadziej także praktykujące nieregularnie. Wśród praktykujących co najmniej raz w tygodniu odsetek uczestników protestów był znikomy (1%). Biorąc pod uwagę preferencje partyjne, najliczniej wyszli na ulicę zdeklarowani wyborcy Lewicy (36%), ponadprzeciętnie często protestowali także zwolennicy Koalicji Obywatelskiej (17%) oraz Polski 2050 Szymona Hołowni (16%). Tylko sporadycznie uczestniczyli w nich sympatycy Prawa i Sprawiedliwości (i partii koalicyjnych) oraz Konfederacji. Wśród osób określających się jako przeciwnicy rządu protestowało 16%, wśród jego zwolenników – jedynie bardzo nieliczni (1%). Generalnie udział w protestach związany był z większym niż przeciętnie zainteresowaniem polityką i partycypacją wyborczą.

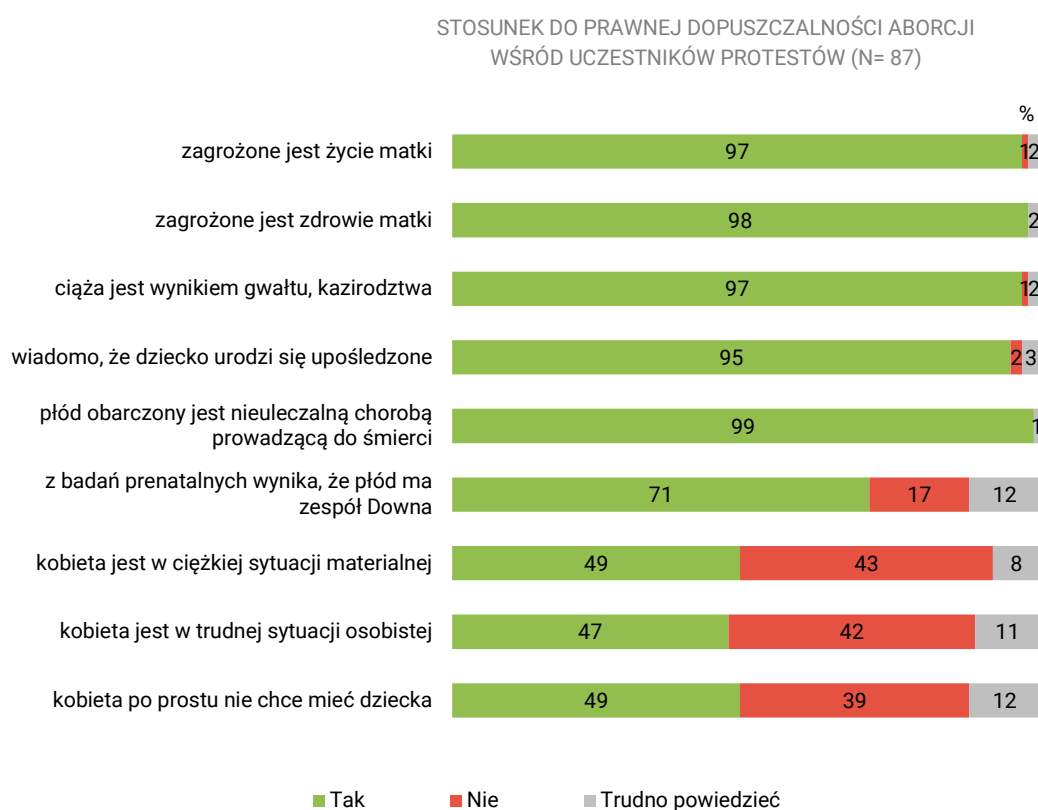
Poparcie dla protestów zadeklarowało ogółem niemal dwie trzecie badanych (63%). Stosunek do demonstracji w zdecydowanie mniejszym stopniu niż udział w nich jest określony przez cechy społeczno-demograficzne badanych. O nastawieniu do protestów rozstrzyga nastawienie do rządu, orientacja polityczna i światopoglądowa. Poparcie dla protestów jest bardzo szerokie. Identyfikują się z nimi przede wszystkim przeciwnicy gabinetu Mateusza Morawieckiego (85%), ale także większość osób indyferentnych wobec rządu (62%). Popierają je nie tylko badani deklarujący lewicowe poglądy polityczne (87%), ale także większość określających swoje przekonania jako centrowe (74%) oraz niepotrafiących ich umiejscowić na osi lewica-prawica (62%). Poparcie dla protestów przeważa w elektoratach wszystkich, poza Prawem i Sprawiedliwością, uwzględnionych w analizach ugrupowań politycznych (w tym także, co znamienne, wśród sympatyków Konfederacji). Sprzyjają im także osoby niemające określonych preferencji partyjnych oraz bierne polityczne: niezamierzające głosować w wyborach parlamentarnych. Biorąc pod uwagę religijność można stwierdzić, że protesty popierają osoby w ogóle nieuczestniczące w praktykach religijnych lub praktykujące nieregularnie.

Jedno z ważniejszych pytań, jakie mogą zadawać sobie obserwatorzy protestów, dotyczy poglądów ich uczestników na temat prawnej dopuszczalności aborcji. Czy protestujący chcieliby utrzymania tzw. kompromisu aborcyjnego czy też raczej liberalizacji przepisów dotyczących przerywania ciąży? Odpowiedź na to pytanie nie jest jednoznaczna. Uczestnicy protestów akceptują wszystkie dotychczas istniejące przesłanki umożliwiające przerywanie ciąży. Jednocześnie blisko połowa z nich uważa, że prawo powinno dopuszczać przerywanie ciąży w przypadku trudnej sytuacji materialnej lub osobistej kobiety oraz w sytuacji, gdy kobieta po prostu nie chce mieć dziecka.

Biorąc pod uwagę omówiony wcześniej syntetyczny wskaźnik pokazujący zakres okoliczności, w jakich kobiet powinna mieć prawo do usunięcia ciąży, można powiedzieć, że 55% protestujących opowiada się za szerszym niż ustawowe spektrum możliwości dokonania aborcji, 38% za utrzymaniem status quo, zaś 6% – za ograniczeniem przesłanek umożliwiających przerwanie ciąży.

CBOS

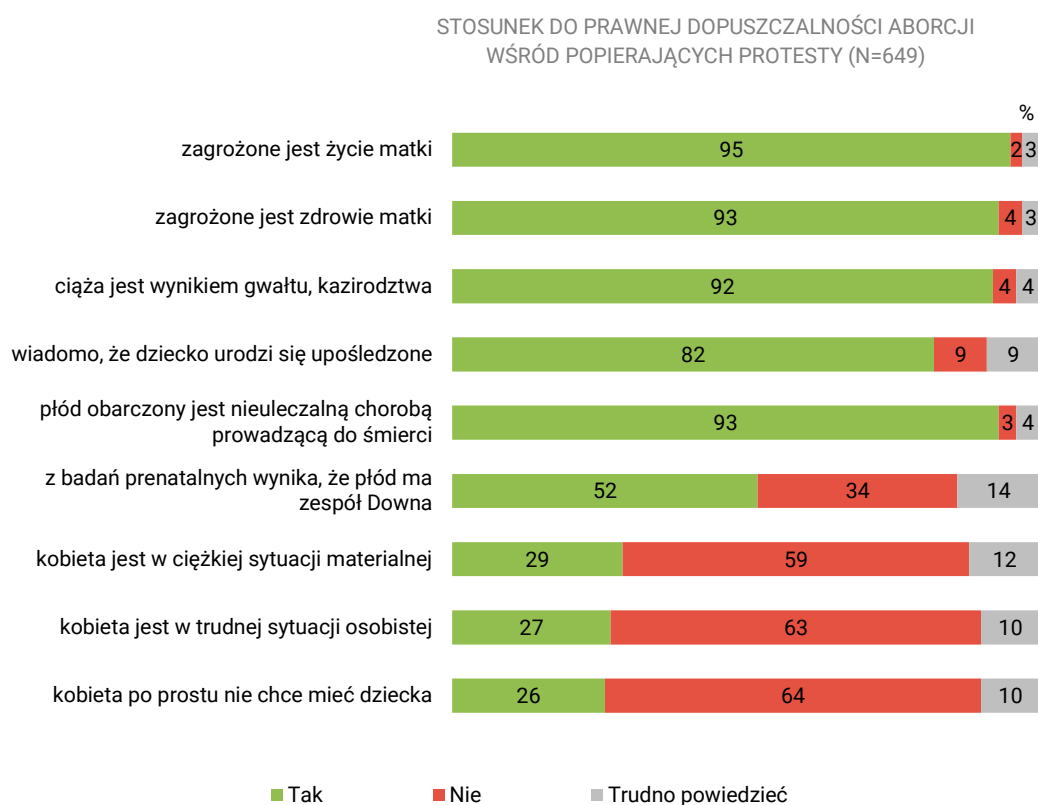
RYS. 5. Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy:

Inaczej wygląda podejście do prawnej dopuszczalności przerywania ciąży wśród ogółu popierających protesty. W dużo większym stopniu są oni zadowoleni z istniejących przepisów prawa niż uczestnicy protestów. Akceptują dopuszczalność aborcji w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia matki, w sytuacji, gdy ciąża jest wynikiem gwałtu, kazirodztwa oraz gdy wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone. Warto przy tym wrócić uwagę, że o ile popierający protesty jednoznacznie opowiadają się za możliwością usunięcia ciąży w przypadku, gdy płód obarczony jest nieuleczalną chorobą prowadzącą do śmierci, wyraźnie rzadziej popierają dopuszczalność aborcji płodów z zespołem Downa. Większość osób identyfikujących się z protestami jest natomiast przeciwna legalnej aborcji w przypadku ciężkiej sytuacji materialnej lub osobistej kobiety oraz „aborcji na życzenie”.

CBOS

RYS. 6. Jak Pan(i)sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy:

Odwołując się do wspomnianego wcześniej syntetycznego wskaźnika pokazującego stosunek do prawnej dopuszczalności aborcji (nie uwzględniającego jednak podziału w zależności od stopnia upośledzenia płodu), można ogólnie powiedzieć, że 44% badanych popierających protesty opowiada się za utrzymaniem istniejących rozwiązań prawnych, 33% – za rozszerzeniem zakresu, w jakim kobieta powinna mieć prawo do usunięcia ciąży, zaś 22% – za jego ograniczeniem.

Poglądy Polaków na temat prawnej dopuszczalności przerywania ciąży są dość stabilne. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 22 października i protesty społeczne, jakie wywołał, nie spowodowały jak dotychczas istotnych zmian w świadomości społecznej. Choć obowiązujące prawo nie zadawała wielu badanych, jednak stanowi kompromis między chcącymi jego zaostrzenia a zwolennikami jego złagodzenia. Propozycja prezydenta jest do zaakceptowania dla dużej części polskiego społeczeństwa, jednak nie dla uczestników protestów, ani nie dla szerokiej grupy osób popierających protesty. Z drugiej strony nie można mówić o jednoznacznym poparciu protestujących dla liberalizacji przepisów antyaborcyjnych, ani tym bardziej o szerszej aprobacie tego rodzaju postulatów.

Warto zwrócić uwagę na ewolucję poglądów ludzi młodych, jaka dokonała się w ciągu ostatnich czterech lat. Jeszcze w październiku 2016 roku podejście młodych osób do prawnej regulacji przerywania ciąży było zbliżone do opinii ogółu badanych, a nawet wyróżniały się one mniejszą aprobatą dla dopuszczalności aborcji². Obecnie są wyraźnie bardziej liberalne w tej kwestii niż starsi. Udział w protestach znacznej części z nich może stać się dla młodych ludzi doświadczeniem pokoleniowym i na długo zaważyć na ich stosunku do aborcji i jej prawnej regulacji.

Opracowali

Michał Feliksiak

Beata Roguska

² Zobacz. komunikaty CBOS: „Opinie o dopuszczalności aborcji”, kwiecień 2016 (oprac. M. Herrmann) i „Jakiego prawa aborcyjnego oczekują Polacy?”, październik 2016 (oprac. A. Głowacki).

TABELA 1

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy zagrożone jest życie matki?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		86	8	6	1024
Płeć	Mężczyźni	85	7	8	482
	Kobiety	86	10	4	542
Wiek	18–24 lata	93	2	5	77
	25–34	90	5	5	209
	35–44	92	3	5	173
	45–54	85	7	8	137
	55–64	85	10	5	202
	65 lat i więcej	77	17	6	226
Miejsce zamieszkania	Wieś	83	9	8	410
	Miasto do 19 999	88	9	3	137
	20 000 – 99 999	88	9	3	205
	100 000 – 499 999	85	10	5	159
	500 000 i więcej mieszk.	89	2	9	114
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	80	12	9	170
	Zasadnicze zawodowe	82	13	4	240
	Średnie	89	6	5	325
	Wyższe	89	5	6	289
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	91	4	5	127
	Średni personel, technicy	92	6	2	30
	Pracownicy adm.-biurowi	96	2	2	69
	Pracownicy usług	90	8	2	80
	Robotnicy wykwalifikowani	93	5	2	112
	Robotnicy niewykwalifik.	97	2	2	35
	Rolnicy	71	13	16	44
	Pracujący na własny rach.	85		15	55
	Bezrobotni	70	20	10	18
	Emeryci	80	15	5	273
	Renciści	66	17	17	50
	Uczniowie i studenci	98	2		45
	Gospodynie domowe i inni	86	6	8	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	90	6	4	115
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	89	6	6	89
	sekt. prywat. poza rolnict.	93	3	4	301
	prywatnym gosp. rolnym	76	12	12	50
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	80	10	10	70
	Od 1000 zł do 1499 zł	84	11	5	158
	Od 1500 zł do 1999 zł	83	13	4	166
	Od 2000 zł do 2999 zł	89	5	6	187
	3000 zł i więcej	91	5	4	128
Ocena własnych war. mater.	Złe	73	16	10	63
	Średnie	86	8	6	388
	Dobre	87	8	5	574
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	42	8	56
	Raz w tygodniu	80	11	10	347
	1–2 razy w miesiącu	91	5	4	123
	Kilka razy w roku	93	4	3	261
	W ogóle nie uczestniczy	94	3	3	222
Poglądy polityczne	Lewica	97	2	1	244
	Centrum	89	6	5	269
	Prawica	76	17	7	333
	Trudno powiedzieć	86	5	9	153

TABELA 2

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy zagrożone jest zdrowie matki?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		79	13	8	1023
Płeć	Mężczyźni	80	10	10	483
	Kobiety	78	15	7	541
Wiek	18–24 lata	80	10	10	77
	25–34	85	9	6	209
	35–44	86	8	6	173
	45–54	81	10	9	137
	55–64	75	14	11	202
	65 lat i więcej	68	21	11	225
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	14	11	407
	Miasto do 19 999	84	10	5	135
	20 000 – 99 999	83	11	6	208
	100 000 – 499 999	76	16	9	159
	500 000 i więcej mieszk.	85	8	7	115
Wysztalcenie	Podstawowe / gimnazjalne	69	17	15	169
	Zasadnicze zawodowe	77	17	7	241
	Średnie	83	10	7	325
	Wyższe	82	10	8	288
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	85	8	7	125
	Średni personel, technicy	94	6		30
	Pracownicy adm.-biurowi	91	9	1	70
	Pracownicy usług	80	7	13	81
	Robotnicy wykwalifikowani	85	7	8	111
	Robotnicy niewykwalifik.	88	5	6	35
	Rolnicy	67	25	8	44
	Pracujący na własny rach.	82	8	10	55
	Bezrobotni	62	20	18	18
	Emeryci	69	21	11	274
	Renciści	72	17	12	49
	Uczniowie i studenci	79	11	10	45
	Gospodynie domowe i inni	84	9	7	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	85	9	6	115
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	88	6	6	89
	sekt. prywat. poza rolnict.	85	7	8	299
	prywatnym gosp. rolnym	70	24	6	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	80	10	10	70
	Od 1000 zł do 1499 zł	76	18	6	158
	Od 1500 zł do 1999 zł	77	15	8	167
	Od 2000 zł do 2999 zł	85	8	7	188
	3000 zł i więcej	81	12	7	129
Ocena własnych war. mater.	Złe	69	19	12	63
	Średnie	77	12	11	386
	Dobre	81	12	7	574
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	46	15	57
	Raz w tygodniu	67	20	13	345
	1–2 razy w miesiącu	85	8	7	123
	Kilka razy w roku	90	4	6	261
	W ogóle nie uczestniczy	91	5	4	222
Poglądy polityczne	Lewica	94	3	3	245
	Centrum	82	9	9	269
	Prawica	65	25	10	332
	Trudno powiedzieć	77	10	13	155

TABELA 3

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy ciąża jest wynikiem gwałtu, kazirodztwa?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		79	12	9	1032
Płeć	Mężczyźni	79	11	10	487
	Kobiety	79	13	8	546
Wiek	18–24 lata	85	10	5	78
	25–34	83	11	7	210
	35–44	86	8	6	174
	45–54	85	8	7	137
	55–64	74	13	13	206
	65 lat i więcej	69	20	12	228
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	14	12	413
	Miasto do 19 999	84	8	8	138
	20 000 – 99 999	82	11	7	208
	100 000 – 499 999	79	15	7	159
	500 000 i więcej mieszk.	85	10	5	114
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	68	17	15	171
	Zasadnicze zawodowe	75	15	9	245
	Średnie	84	8	9	327
	Wyższe	83	12	5	290
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	88	7	5	127
	Średni personel, technicy	92	6	2	30
	Pracownicy adm.-biurowi	93	4	3	70
	Pracownicy usług	81	10	9	81
	Robotnicy wykwalifikowani	85	7	7	112
	Robotnicy niewykwalifik.	86	8	5	35
	Rolnicy	66	18	16	44
	Pracujący na własny rach.	76	16	9	55
	Bezrobotni	68	17	14	18
	Emeryci	70	17	12	279
	Renciści	63	15	21	50
	Uczniowie i studenci	82	13	5	45
	Gospodynie domowe i inni	82	14	4	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	86	10	4	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	93	2	6	89
	sekt. prywat. poza rolnict.	85	8	7	301
	prywatnym gosp. rolnym	67	19	14	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	78	13	10	70
	Od 1000 zł do 1499 zł	74	15	12	158
	Od 1500 zł do 1999 zł	81	12	8	167
	Od 2000 zł do 2999 zł	84	9	8	190
	3000 zł i więcej	85	11	5	128
Ocena własnych war. mater.	Złe	71	14	15	64
	Średnie	76	14	10	389
	Dobre	82	11	8	580
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	44	18	57
	Raz w tygodniu	67	19	14	351
	1–2 razy w miesiącu	92	5	3	125
	Kilka razy w roku	89	6	6	261
	W ogóle nie uczestniczy	89	5	5	222
Poglądy polityczne	Lewica	94	3	4	247
	Centrum	85	8	7	269
	Prawica	65	24	11	335
	Trudno powiedzieć	74	10	17	155

TABELA 4

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy wiadomo, że dziecko urodzi się upośledzone?			Liczba osób
		Tak %	Nie %	Trudno powiedzieć %	
Ogółem		64	22	14	1025
Płeć	Mężczyźni	63	22	15	483
	Kobiety	65	23	12	542
Wiek	18–24 lata	66	24	10	76
	25–34	71	21	8	209
	35–44	69	18	13	172
	45–54	69	17	14	137
	55–64	64	20	16	206
	65 lat i więcej	51	32	17	225
Miejsce zamieszkania	Wieś	58	27	15	407
	Miasto do 19 999	66	22	13	137
	20 000 – 99 999	68	17	15	208
	100 000 – 499 999	66	21	12	158
	500 000 i więcej mieszk.	75	17	7	115
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	51	31	19	169
	Zasadnicze zawodowe	63	24	12	243
	Średnie	69	19	12	326
	Wyższe	68	20	12	286
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	70	20	11	126
	Średni personel, technicy	70	17	13	30
	Pracownicy adm.-biurowi	73	14	13	68
	Pracownicy usług	72	15	12	81
	Robotnicy wykwalifikowani	67	18	16	110
	Robotnicy niewykwalifik.	72	18	10	35
	Rolnicy	52	38	9	45
	Pracujący na własny rach.	64	22	14	54
	Bezrobotni	60	25	15	18
	Emeryci	55	29	16	276
	Renciści	56	24	20	50
	Uczniowie i studenci	70	23	7	45
	Gospodynie domowe i inni	72	19	9	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	22	14	115
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	79	12	9	89
	sekt. prywat. poza rolnict.	70	17	13	297
	prywatnym gosp. rolnym	55	37	8	52
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	67	21	12	70
	Od 1000 zł do 1499 zł	57	32	10	158
	Od 1500 zł do 1999 zł	61	23	15	167
	Od 2000 zł do 2999 zł	68	20	12	190
	3000 zł i więcej	74	19	7	129
Ocena własnych war. mater.	Złe	61	24	15	64
	Średnie	61	22	17	384
	Dobre	67	22	11	577
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	21	64	14	57
	Raz w tygodniu	44	38	19	345
	1–2 razy w miesiącu	75	15	10	125
	Kilka razy w roku	80	10	9	261
	W ogóle nie uczestniczy	82	7	11	221
Poglądy polityczne	Lewica	85	6	9	246
	Centrum	71	16	13	267
	Prawica	42	42	15	334
	Trudno powiedzieć	64	17	18	155

TABELA 5

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy kobieta jest w ciężkiej sytuacji materialnej?			Liczba osób
		Tak %	Nie %	Trudno powiedzieć %	
Ogółem		20	69	11	1026
Płeć	Mężczyźni	14	72	14	482
	Kobiety	26	67	7	544
Wiek	18–24 lata	35	59	7	76
	25–34	22	68	10	210
	35–44	23	69	8	174
	45–54	23	61	16	137
	55–64	17	75	8	205
	65 lat i więcej	14	73	13	224
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	72	12	409
	Miasto do 19 999	18	74	8	137
	20 000 – 99 999	24	66	10	205
	100 000 – 499 999	21	69	10	159
	500 000 i więcej mieszk.	33	56	11	115
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	12	73	15	169
	Zasadnicze zawodowe	15	76	9	243
	Średnie	24	64	12	325
	Wyższe	26	67	7	289
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	28	64	8	127
	Średni personel, technicy	26	69	5	30
	Pracownicy adm.-biurowi	31	65	4	68
	Pracownicy usług	27	57	16	81
	Robotnicy wykwalifikowani	18	68	14	111
	Robotnicy niewykwalifik.	24	66	11	35
	Rolnicy	12	85	3	44
	Pracujący na własny rach.	8	70	21	54
	Bezrobotni	19	70	11	18
	Emeryci	17	73	11	275
	Renciści		86	14	50
	Uczniowie i studenci	37	61	2	45
	Gospodynie domowe i inni	22	67	11	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	23	72	5	115
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	28	54	17	89
	sekt. prywat. poza rolnict.	23	64	13	299
	prywatnym gosp. rolnym	12	84	4	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	17	68	15	70
	Od 1000 zł do 1499 zł	11	80	8	157
	Od 1500 zł do 1999 zł	17	75	8	167
	Od 2000 zł do 2999 zł	26	66	8	190
	3000 zł i więcej	28	62	10	129
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	61	19	63
	Średnie	18	69	13	386
	Dobre	22	70	8	578
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	5	91	4	57
	Raz w tygodniu	10	82	9	345
	1–2 razy w miesiącu	19	71	10	125
	Kilka razy w roku	27	63	10	261
	W ogóle nie uczestniczy	34	52	14	222
Poglądy polityczne	Lewica	42	49	10	245
	Centrum	17	73	11	265
	Prawica	9	82	8	335
	Trudno powiedzieć	16	67	17	155

TABELA 6

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy kobieta jest w trudnej sytuacji osobistej?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		18	70	12	1023
Płeć	Mężczyźni	13	72	15	482
	Kobiety	23	69	8	540
Wiek	18–24 lata	32	58	10	76
	25–34	22	69	9	207
	35–44	17	75	8	172
	45–54	19	64	17	137
	55–64	15	73	12	205
	65 lat i więcej	14	74	12	226
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	73	14	409
	Miasto do 19 999	18	74	7	137
	20 000 – 99 999	20	68	12	204
	100 000 – 499 999	20	73	7	158
	500 000 i więcej mieszk.	32	55	13	114
Wysztalcenie	Podstawowe / gimnazjalne	10	75	16	171
	Zasadnicze zawodowe	14	76	10	243
	Średnie	21	66	12	324
	Wyższe	24	68	8	285
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	66	9	124
	Średni personel, technicy	20	72	8	30
	Pracownicy adm.-biurowi	31	64	6	67
	Pracownicy usług	23	62	14	81
	Robotnicy wykwalifikowani	17	73	10	111
	Robotnicy niewykwalifik.	19	69	12	35
	Rolnicy	12	78	10	44
	Pracujący na własny rach.	7	73	20	54
	Bezrobotni	17	72	12	18
	Emeryci	17	72	12	277
	Renciści		81	19	50
	Uczniowie i studenci	34	59	7	45
	Gospodynie domowe i inni	14	76	9	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	72	8	115
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25	59	16	87
	sekt. prywat. poza rolnict.	21	67	11	297
	prywatnym gosp. rolnym	12	78	10	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	14	71	15	69
	Od 1000 zł do 1499 zł	11	82	7	157
	Od 1500 zł do 1999 zł	12	78	9	167
	Od 2000 zł do 2999 zł	26	63	11	190
	3000 zł i więcej	28	61	11	128
Ocena własnych war. mater.	Złe	17	67	16	61
	Średnie	17	69	14	384
	Dobre	19	72	9	577
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	3	91	6	57
	Raz w tygodniu	8	82	11	345
	1–2 razy w miesiącu	17	75	9	124
	Kilka razy w roku	23	66	11	261
	W ogóle nie uczestniczy	33	52	15	222
Poglądy polityczne	Lewica	39	52	9	244
	Centrum	14	75	10	264
	Prawica	10	81	9	334
	Trudno powiedzieć	12	69	19	155

TABELA 7

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy kobieta po prostu nie chce mieć dziecka?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		18	73	9	1021
Płeć	Mężczyźni	13	75	12	480
	Kobiety	23	71	6	542
Wiek	18–24 lata	26	66	8	77
	25–34	25	66	9	209
	35–44	19	75	6	174
	45–54	17	68	15	136
	55–64	13	79	7	201
	65 lat i więcej	13	77	10	226
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	74	11	408
	Miasto do 19 999	17	75	7	138
	20 000 – 99 999	17	72	10	204
	100 000 – 499 999	21	75	4	158
	500 000 i więcej mieszk.	28	64	8	114
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9	78	13	167
	Zasadnicze zawodowe	15	77	8	243
	Średnie	19	71	10	322
	Wyższe	25	69	6	289
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	66	9	127
	Średni personel, technicy	18	79	3	30
	Pracownicy adm.-biurowi	30	64	6	68
	Pracownicy usług	20	65	14	81
	Robotnicy wykwalifikowani	18	73	10	111
	Robotnicy niewykwalifik.	23	63	14	35
	Rolnicy	23	74	3	44
	Pracujący na własny rach.	6	82	11	54
	Bezrobotni	21	69	10	18
	Emeryci	14	77	9	277
	Renciści		81	19	48
	Uczniowie i studenci	28	64	8	45
	Gospodynie domowe i inni	16	80	4	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	76	5	115
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	59	17	87
	sekt. prywat. poza rolnict.	22	68	10	298
	prywatnym gosp. rolnym	21	76	3	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	22	67	11	69
	Od 1000 zł do 1499 zł	13	83	5	155
	Od 1500 zł do 1999 zł	11	79	9	168
	Od 2000 zł do 2999 zł	21	68	10	190
	3000 zł i więcej	27	64	9	128
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	72	8	60
	Średnie	17	73	10	386
	Dobre	19	73	9	576
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	5	93	2	57
	Raz w tygodniu	8	84	8	345
	1–2 razy w miesiącu	16	75	9	125
	Kilka razy w roku	23	68	9	258
	W ogóle nie uczestniczy	32	56	12	221
Poglądy polityczne	Lewica	40	51	10	243
	Centrum	13	78	8	265
	Prawica	9	85	6	333
	Trudno powiedzieć	13	72	15	155

TABELA 8

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy z badań prenatalnych wynika, że płód ma zespół Downa?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		38	46	16	1021
Płeć	Mężczyźni	37	42	20	481
	Kobiety	38	50	12	540
Wiek	18–24 lata	54	38	8	76
	25–34	51	40	9	206
	35–44	40	48	13	174
	45–54	36	44	21	137
	55–64	31	51	18	204
	65 lat i więcej	27	50	24	224
Miejsce zamieszkania	Wieś	32	49	20	407
	Miasto do 19 999	35	46	19	136
	20 000 – 99 999	42	44	14	205
	100 000 – 499 999	44	47	9	158
	500 000 i więcej mieszk.	46	41	13	115
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	25	50	25	169
	Zasadnicze zawodowe	30	51	19	243
	Średnie	44	44	12	324
	Wyższe	45	42	13	284
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	50	39	11	122
	Średni personel, technicy	47	41	11	30
	Pracownicy adm.-biurowi	56	35	9	67
	Pracownicy usług	56	32	12	81
	Robotnicy wykwalifikowani	33	45	22	111
	Robotnicy niewykwalifik.	34	59	7	35
	Rolnicy	30	66	4	44
	Pracujący na własny rach.	25	44	31	55
	Bezrobotni	39	46	16	18
	Emeryci	28	50	22	276
	Renciści	22	55	23	50
	Uczniowie i studenci	66	32	2	45
	Gospodynie domowe i inni	32	55	13	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	43	42	15	113
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	33	17	86
	sekt. prywat. poza rolnict.	44	41	15	297
	prywatnym gosp. rolnym	31	66	3	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	39	44	18	69
	Od 1000 zł do 1499 zł	31	52	17	157
	Od 1500 zł do 1999 zł	32	51	17	165
	Od 2000 zł do 2999 zł	39	46	15	190
	3000 zł i więcej	51	39	11	129
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	33	31	61
	Średnie	37	46	17	383
	Dobre	38	48	14	577
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	15	73	12	57
	Raz w tygodniu	18	65	17	342
	1–2 razy w miesiącu	34	50	16	125
	Kilka razy w roku	48	36	16	260
	W ogóle nie uczestniczy	63	22	15	222
Poglądy polityczne	Lewica	59	29	12	243
	Centrum	41	43	16	265
	Prawica	20	64	16	333
	Trudno powiedzieć	37	42	22	153

TABELA 9

		Jak Pan(i) sądzi, czy przerywanie ciąży powinno być dopuszczalne przez prawo, gdy z badań prenatalnych wynika, że płód obciążony jest nieuleczalną chorobą prowadzącą do śmierci?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		75	14	11	1024
Płeć	Mężczyźni	74	12	13	486
	Kobiety	75	15	10	538
Wiek	18–24 lata	81	12	7	77
	25–34	81	13	6	207
	35–44	82	11	7	173
	45–54	77	10	13	137
	55–64	68	14	18	205
	65 lat i więcej	67	19	14	225
Miejsce zamieszkania	Wieś	72	14	13	407
	Miasto do 19 999	73	12	15	136
	20 000 – 99 999	78	13	9	207
	100 000 – 499 999	76	15	9	158
	500 000 i więcej mieszk.	79	11	10	116
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	68	14	18	168
	Zasadnicze zawodowe	71	17	13	245
	Średnie	79	11	10	325
	Wyższe	78	13	8	287
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	80	12	9	125
	Średni personel, technicy	83	8	8	30
	Pracownicy adm.-biurowi	83	12	5	66
	Pracownicy usług	85	7	8	81
	Robotnicy wykwalifikowani	76	13	11	112
	Robotnicy niewykwalifik.	81	5	14	35
	Rolnicy	67	22	11	44
	Pracujący na własny rach.	76	11	13	55
	Bezrobotni	72	10	18	18
	Emeryci	66	17	16	277
	Renciści	64	14	22	49
	Uczniowie i studenci	80	15	5	45
	Gospodynie domowe i inni	80	15	4	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	75	15	10	114
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	84	7	10	87
	sekt. pryw. poza rolnict.	81	10	9	300
	prywatnym gosp. rolnym	67	23	10	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	73	13	14	67
	Od 1000 zł do 1499 zł	72	17	11	158
	Od 1500 zł do 1999 zł	76	13	12	166
	Od 2000 zł do 2999 zł	74	13	13	190
	3000 zł i więcej	83	11	6	129
Ocena własnych war. mater.	Złe	66	13	21	60
	Średnie	74	14	12	386
	Dobre	76	14	10	578
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	62	18	55
	Raz w tygodniu	61	21	18	348
	1–2 razy w miesiącu	83	10	7	125
	Kilka razy w roku	87	5	8	260
	W ogóle nie uczestniczy	91	3	5	222
Poglądy polityczne	Lewica	92	3	5	246
	Centrum	86	5	9	268
	Prawica	53	31	16	332
	Trudno powiedzieć	74	9	16	154

TABELA 10

		Czy popiera Pan(i), czy też nie protesty społeczne po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją dopuszczalności aborcji w przypadku ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu lub nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu?			Liczba osób
		Popieram	Nie popieram	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		63	32	5	1033
Płeć	Mężczyźni	60	34	6	487
	Kobiety	65	31	4	546
Wiek	18–24 lata	74	16	10	77
	25–34	70	27	3	210
	35–44	72	25	3	173
	45–54	65	28	7	141
	55–64	58	38	3	206
	65 lat i więcej	49	45	7	227
Miejsce zamieszkania	Wieś	55	39	6	414
	Miasto do 19 999	70	26	4	138
	20 000 – 99 999	70	25	4	207
	100 000 – 499 999	64	32	4	160
	500 000 i więcej mieszk.	66	28	6	114
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	46	42	12	171
	Zasadnicze zawodowe	60	36	4	247
	Średnie	68	28	4	328
	Wyższe	70	27	3	288
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	73	24	2	127
	Średni personel, technicy	50	35	15	30
	Pracownicy adm.-biurowi	77	17	6	68
	Pracownicy usług	75	20	5	83
	Robotnicy wykwalifikowani	58	38	4	111
	Robotnicy niewykwalifik.	78	17	4	35
	Rolnicy	61	35	4	44
	Pracujący na własny rach.	68	28	4	54
	Bezrobotni	56	37	7	18
	Emeryci	50	44	6	283
	Renciści	47	49	5	49
	Uczniowie i studenci	69	23	8	45
	Gospodynie domowe i inni	76	22	2	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	59	34	7	115
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	76	18	6	90
	sekt. prywat. poza rolnict.	72	25	3	300
	prywatnym gosp. rolnym	64	35	1	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	59	37	4	66
	Od 1000 zł do 1499 zł	58	37	6	158
	Od 1500 zł do 1999 zł	66	28	6	167
	Od 2000 zł do 2999 zł	62	33	5	187
	3000 zł i więcej	74	22	5	127
Ocena własnych war. mater.	Złe	53	38	9	60
	Średnie	61	32	7	396
	Dobre	65	31	4	577
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	25	71	4	55
	Raz w tygodniu	44	50	7	359
	1–2 razy w miesiącu	75	20	6	124
	Kilka razy w roku	74	22	4	261
	W ogóle nie uczestniczy	83	15	2	222
Poglądy polityczne	Lewica	87	12	1	247
	Centrum	74	21	6	270
	Prawica	37	58	5	341
	Trudno powiedzieć	62	27	11	150

TABELA 11

		Czy Pan(i) osobiście uczestniczył(a) w tych protestach?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		8	92	1037
Płeć	Mężczyźni	6	94	487
	Kobiety	11	89	550
Wiek	18–24 lata	28	72	77
	25–34	15	85	208
	35–44	9	91	175
	45–54	8	92	142
	55–64	2	98	205
	65 lat i więcej	1	99	230
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	96	422
	Miasto do 19 999	8	92	139
	20 000 – 99 999	11	89	208
	100 000 – 499 999	10	90	155
	500 000 i więcej mieszk.	16	84	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	96	176
	Zasadnicze zawodowe	3	97	248
	Średnie	12	88	323
	Wyższe	12	88	291
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	92	130
	Średni personel, technicy	11	89	30
	Pracownicy adm.-biurowi	21	79	68
	Pracownicy usług	17	83	82
	Robotnicy wykwalifikowani	5	95	110
	Robotnicy niewykwalifik.	14	86	35
	Rolnicy		100	48
	Pracujący na własny rach.	18	82	52
	Bezrobotni	7	93	18
	Emeryci	1	99	285
	Renciści	4	96	50
	Uczniowie i studenci	32	68	44
	Gospodynie domowe i inni	5	95	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	8	92	118
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	80	88
	sekt. prywat. poza rolnict.	12	88	297
	prywatnym gosp. rolnym	2	98	55
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	7	93	66
	Od 1000 zł do 1499 zł	5	95	157
	Od 1500 zł do 1999 zł	3	97	169
	Od 2000 zł do 2999 zł	12	88	188
	3000 zł i więcej	15	85	126
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	91	61
	Średnie	8	92	397
	Dobre	9	91	579
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		100	57
	Raz w tygodniu	1	99	364
	1–2 razy w miesiącu	12	88	126
	Kilka razy w roku	9	91	263
	W ogóle nie uczestniczy	21	79	218
Poglądy polityczne	Lewica	23	77	245
	Centrum	5	95	269
	Prawica	3	97	344
	Trudno powiedzieć	4	96	150